

Cykelcentrum | vti

Årsredovisning 2020

Ansvarig utgivare: Anna Niska

Författare: Anna Niska, Jones Karlström och Christina K Karlsson

Omslagsbild: Irina Schmidt/Mostphotos.com

Diarienummer: 2018/0017-9.1

Förord

För tredje gången är det nu dags att sammanfatta ytterligare ett verksamhetsår inom Cykelcentrum. Året har givetvis präglats av Coronapandemin och de, ännu oöverskådliga, effekter den fört med sig. Cykelcentrum har under året, liksom många andra verksamheter, fått ställa om till alltmer digitalt. Det finns förstås ett värde i personliga möten som aldrig fullt ut kan ersättas av digitala tillställningar, men å andra sidan ger det en större möjlighet för fler att delta. Det kan vara en förklaring till att vi kunnat se ett glädjande högt deltagande i de aktiviteter vi anordnat under året. Att pandemin satt cyklingen i ett nytt ljus kan vara en annan. Cyklingens möjlighet att bidra till en hållbar omställning och samtidigt vara relativt säker ur smittspridningssynpunkt har inneburit att många städer runt om i Europa under pandemin erbjudit ökat utrymme till cykeln.

Även i Sverige har fler åtgärder för ökad cykling efterfrågats under pandemin. Men här är det kanske andra lösningar än pop-up-cykelfält som behövs för att uppnå önskad effekt. För att kunna fatta rätt beslut behövs ett gediget kunskapsunderlag och i ljuset av det blir ett kunskapscentrum för cykling allt viktigare. Glädjande nog har vi genom den nu gällande budgetpropositionen fått fortsatt förtroende att driva Cykelcentrum i ytterligare två år. Det aktualiserar frågan kring Cykelcentrums roll och konstellation. Vår målsättning är att även fortsättningsvis bidra till långsiktigt kunskapsbyggande, forskning och kunskapsspridning inom cykelområdet. Kanske finns det även andra uppgifter som ett framtida Cykelcentrum ska hantera? Det och många andra frågor ser vi fram emot att diskutera de närmaste åren, både internt och med externa parter och intressenter.

Den här årsredovisningen, för 2020, tar vid där föregående avslutades och innefattar alltså även aktiviteter som genomfördes i slutet av 2019.

Linköping, oktober 2020

Anna Niska
Föreståndare

Innehållsförteckning

Förord.....	3
1. Cykelcentrum vid VTI.....	5
1.1. Vision och verksamhetsidé	5
1.2. Organisation	6
1.3. Reflektioner inför framtiden - Cykelcentrum 2.0.....	7
2. Årsberättelse.....	8
2.1. Långsiktig kunskapsuppbyggnad.....	8
2.2. Genomförda aktiviteter	9
2.2.1. Konferenser, seminarier och andra publika events	9
2.2.2. Rådgivning och kunskapsspridning	10
2.2.3. Strategiska satsningar.....	11
2.3. Samverkan med andra aktörer.....	12
2.4. Ekonomisk uppföljning.....	14

1. Cykelcentrum vid VTI

Regeringen vill stimulera ökad och säker cykling för att bidra till ett hållbart samhälle med hög livskvalitet i hela landet¹. Som ett led i detta har Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) fått i uppdrag att som administrativ värd leda arbetet med ett nationellt kunskapscentrum för att samla forskning och utbildning inom cykling, vilket vi valt att kalla "Cykelcentrum". För det arbetet har VTI fått ett ökat anslag med 5 miljoner kronor per år under perioden 2018–2021. VTI ska årligen återrapportera uppdraget till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) senast den 31 oktober. Detta är återrapporteringen av Cykelcentrums tredje verksamhetsår.

I ett tidigare regeringsuppdrag, redovisat i VTI rapport 973², har VTI lämnat ett förslag till hur ett nationellt kunskapscentrum för forskning och utbildning om cykling skulle kunna vara uppbyggt. Cykelcentrums nuvarande verksamhet har tagit sin utgångspunkt i det förslaget.

1.1. Vision och verksamhetsidé

Cykelcentrums vision är:

Forskning och utbildning i samverkan, för ökad och säker cykling

Visionen beskriver vad vi ämnar uppnå med verksamheten inom Cykelcentrum och fungerar som en ledstjärna för oss som arbetar aktivt i centret. Redan i visionen framgår att *samverkan* är ett viktigt värdeord för vår verksamhet. Samverkan är också ett av VTI:s tre värdeord. De andra två är *kompetens* och *oberoende*, vilket även gäller för verksamheten inom Cykelcentrum.

Vår målsättning är att Cykelcentrum verkligen ska bli ett nationellt kunskapscentrum för forskning och utbildning om cykling. Vår verksamhetsidé är att skapa ett levande och dynamiskt Cykelcentrum som är öppet för alla relevanta aktörer och intressenter för kunskapsutbyte och innovation inom cykling. Cykelcentrum ska öka det tvärvetenskapliga samarbetet, arbeta för långsiktig kunskapsuppbyggnad, knyta forskningen närmare problemägarna och uppfylla följande syften:

- Att möta samhällets utmaningar och aktörernas behov genom tillämpad forskning och utveckling samt spridning av cykelrelaterad kunskap.
- Att bygga upp en långsiktig och konkurrenskraftig kompetens inom cykelområdet genom utbildning och kompetenshöjning i branschen.
- Att skapa en plattform för excellent och innovativ cykelforskning.

Målsättningen är att Cykelcentrum ska inrymma ett så allomfattande perspektiv som möjligt med alltifrån cyklisters beteende och värderingar, drift, underhåll, konstruktion och utformning av cykelinfrastruktur, trafikanalys, samhällsekonomi, trafik- och stadsplanering till cykeldynamik och cykelutrustning. Omfattningen av verksamheten inom de olika områdena kommer emellertid att styras av tillgänglig finansiering och aktuella frågeställningar.

¹ Näringsdepartementet. (2017). *En nationell cykelstrategi för ökad och säker cykling: som bidrar till ett hållbart samhälle med hög livskvalitet i hela landet*. Stockholm: Regeringskansliet. https://www.regeringen.se/498ee9/contentassets/de846550ff4d4127b43009eb285932d3/20170426_cykelstrategi_webb.pdf

² Niska, A. m.fl. (2018). Cykelcentrum för långsiktighet och excellens – Redovisning av regeringsuppdrag. *VTI rapport 973*, Statens väg- och transportforskningsinstitut. Linköping. <http://vti.diva-portal.org/smash/get/diva2:1214771/FULLTEXT01.pdf>

1.2. Organisation

Planering, ledning och koordinering av Cykelcentret hanteras av en kärngrupp med ett fåtal VTI-anställda. Gruppens storlek är anpassad efter de aktuella behoven inom verksamheten och består i dagsläget av följande personer (Figur 1):

Anna Niska är föreståndare och har huvudansvar för budget, projekthantering, verksamhetsplanering, projektgenerering, marknadsföring och representation av Cykelcentrum. Hon är också sammankallande till möten med kärngruppen och sköter kontakter med styrgruppen. Anna delar sin tid mellan föreståndarskapet för Cykelcentrum och sin tjänst som forskningsledare på VTI.

Jones Karlström är biträdande föreståndare och har det operationella ansvaret för verksamhetsplanering och strategiarbete och bidrar även till projektgenerering och nätverksbyggande genom kontakter med uppdragsgivare och andra intressenter, framförallt kommuner och regioner. Han representerar också Cykelcentrum när föreståndaren behöver en ersättare eller ett komplement. Jones arbetar i princip heltid på Cykelcentrum.

Christina K Karlsson har huvudansvar för kommunikationen gällande för Cykelcentrum. I det ingår bland annat att ansvara för nyhetsbrev, hemsida, hantering av e-post till cykelcentrum@vti.se, populärskrifter och övriga trycksaker samt planering och information kring konferenser och seminarier i Cykelcentrums regi. Christina delar sin tid mellan Cykelcentrum och andra uppdrag på VTI, bland annat kopplat till branschprogrammet BVFF.

Magnus Larsson medverkar i planering av verksamheten och bidrar till projektgenerering och nätverksbyggande genom kontakter med uppdragsgivare och andra intressenter. Magnus har bland annat huvudansvar för kontakter inom branschen. Magnus delar sin tjänst mellan VTI (där han delvis jobbar i Cykelcentrum) och Statens Vegvesen, i Norge.

Figur 1. Cykelcentrums kärngrupp (från vänster): Christina K Karlsson, Jones Karlström, Anna Niska och Magnus Larsson.

Viktiga strategiska beslut förankras i Cykelcentrums styrgrupp som i dagsläget utgörs av VTI:s ledningsgrupp. Målsättningen är att Cykelcentrum på sikt ska ha andra huvudparter än enbart VTI och att styrgruppen ska utgöras av representanter från dessa parter.

Verksamheten inom Cykelcentrum stöts även av övrig VTI-personal med de arbetsuppgifter som ingår i ordinarie tjänster på VTI. Det gäller exempelvis stödfunktioner inom ekonomi, bibliotek och kommunikation samt strategiskt arbete av forskningsledare, enhetschefer och professorer på VTI. Periodvis är även forskare och utredare utanför kärngruppen involverade vid projektgenerering,

workshops, konferenser och seminarier, kunskapssammanställningar, populärskrifter, utveckling av teknik och mätmetoder, osv.

1.3. Reflektioner inför framtiden - Cykelcentrum 2.0

Den ursprungliga finansieringen för Cykelcentrum löper ut vid årsskiftet 2021/22. Enligt nu gällande budgetproposition finns föreslaget att VTI ska få fortsatt finansiering för värdskapet av Cykelcentrum till och med 2023, dvs. ytterligare två år. Vi står nu inför valet att fortsätta på inslagen väg eller att utveckla verksamheten och kanske välja en annan inriktning. Det är fortsatt viktigt för Cykelcentrum att som oberoende part verka på bred front och vara en samlande kraft för forskningsfrågor som kan bidra till ökad och säker cykling i hela landet. Frågan är vad mer som krävs för att vi ska lyckas ta den rollen fullt ut? Vi är stolta över det vi åstadkommit hittills, men kan inte låta bli att känna en viss frustration över att det inte händer mer och i snabbare takt. I förra årsredovisningen³ belyste vi ett antal utmaningar och förutsättningar för Cykelcentrums verksamhet, där finansieringen för cykelrelaterad forskning naturligtvis är en springande punkt. Det är fortsatt så att nuvarande finansieringsupplägg, exempelvis med kravet på 50 procents medfinansiering, befäster befintliga strukturer och utgör hinder för att växla upp forskningen kring aktiva transporter. Under den tid som Cykelcentrum verkat, har vi inte kunnat notera någon märkbar upptrappning av cykelforskningen. Det har inte blivit fler doktorander med cykling som tillämpningsområde och vår uppfattning är att forskningsvolymen för cykel inte heller har ökat, något som dock behöver verifieras i siffror. Att utse en administrativ värd för ett Cykelcentrum är inte tillräckligt för att komma tillrätta med detta, utan det krävs fler åtgärder som innebär mer strukturella förändringar.

En långsiktig kunskapsuppbyggnad inom cykelområdet förutsätter långsiktigt finansierad forskning och utveckling av tillräcklig volym i fungerande och kvalificerade forskningsmiljöer. En ökning av volymen för forskning och utveckling för ökad och säker cykling är avgörande för uppfyllelse av de transportpolitiska målen. Cykeln har en central roll i att uppfylla bland annat hänsynsmålet *att transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen ska dödas eller skadas allvarligt, bidra till det övergripande generationsmålet för miljö och miljö kvalitetsmålen samt bidra till ökad hälsa.*

För att uppnå ökad och säker cykling i hela landet finns det, på nationell nivå, även ett behov av en samlande kraft för utveckling av infrastrukturen för cykling, beteendepåverkande åtgärder osv. Är det en roll som ett framtida Cykelcentrum ska ta eller var ska det ansvaret ligga? Det och mycket annat ser vi fram att diskutera med beslutsfattare, intressenter och berörda myndigheter, inte minst i nationella cykelrådet där Cykelcentrum från och med nu är en part.

³ <http://cykelcentrum.vti.se/nationellt-cykelcentrum/regeringsuppdrag/arsredovisning-2019/>

2. Årsberättelse

2.1. Långsiktig kunskapsuppbyggnad

Långsiktig kunskapsuppbyggnad inom cykelområdet är en av Cykelcentrums huvuduppgifter. Vi har även detta år arbetat aktivt med att försöka skapa förutsättningar för doktorandtjänster med cykling som tillämpning. Det kräver en dialog med problemägare och finansierare och under året har detta varit en viktig fråga i vår samverkan med Trafikverket. Via Cykelcentrums doktorandnätverk har vi diskuterat med universitet och högskolor kring deras behov, förutsättningar och önskemål gällande fler cykeldoktorander.

Syftet med doktorandnätverket är annars att erbjuda en plattform för kunskapsutbyte och samverkan mellan befintliga doktorander och deras handledare på olika lärosäten runt om i landet. Med en gemensam samarbetsyta och regelbundna nätverksträffar, erbjuds medlemmarna en möjlighet att träffas över disciplinräns och ta del av varandras kompetens och kontaktnät. Under det senaste året har doktorandnätverket, som startades upp under förra året, utvecklats och antalet deltagare har ökat kontinuerligt. I skrivandets stund omfattar nätverket 36 doktorander och handledare, var av 5 från grannländerna Danmark och Norge. Följande lärosäten är anslutna hittills: Chalmers, GIH, Göteborgs universitet/Sahlgrenska Akademien, Karolinska Institutet, KTH, Linköpings universitet, Lunds universitet, Luleå tekniska universitet, Södertörns högskola, Umeå universitet samt NTNU i Norge och DTU i Danmark. Nätverket är öppet för alla doktorander och handledare med cykling som tillämpning och vi välkomnar gärna nya medlemmar! Hittills har fyra nätverksträffar anordnats under året och en till är planerad innan årets slut.

I Cykelcentrums uppdrag att bidra till en långsiktig kunskapsuppbyggnad ingår också att stärka kompetensen inom branschen. Under året har vi erbjudit ett flertal webinar som varit öppna för alla och spridit kunskap via websida och nyhetsbrev, se avsnitten nedan. Därutöver jobbar vi med rådgivning och försöker i största möjliga mån involvera branschen i konkreta forskningsprojekt. För att ytterligare kunna utveckla verksamheten riktad mot branschen, har vi ansökt om medel från FORMAS kommunikationsutlysning 2020, men tyvärr fått avslag. Projektet vi sökte syftade till att utveckla en lärplattform där vi skulle samla olika forskningsresultat i vårt nätverk och anpassa till de tänkta mottagarna. Vår tanke var att med en blandning av bl.a. inspelade föreläsningar och videomöten (med möjlighet till diskussion och inlämningsuppgifter) erbjuda trafik- och samhällsplanerare på olika nivåer, politiker på kommunal, regional och nationell nivå samt handläggare hos olika forskningsfinansierare möjlighet att hålla sig informerade om vad som händer inom cykelrelaterad forskning och underlätta deras dagliga arbete. Poängen var också att formatet skulle vara webbaserat och därför kostnadseffektivt både för arrangören och deltagarna och lättillgängligt oavsett var i landet man är stationerad samt oberoende av fysiska eller ekonomiska förutsättningar.

Vår målsättning var att knyta forskningsresultat närmare de problem som olika aktörer har i att göra det enklare och säkrare att cykla. Vi har identifierat stora kunskapsluckor hos handläggare och politiker, både på kommunal, regional och nationell nivå samt hos möjliga forskningsfinansierare. Att fylla de kunskapsluckorna - som var målet med det här projektet - skulle också öka förståelsen hos politiker och finansierare för behovet av forskning. Högre kompetens inom cykelområdet skulle i sin tur förbättra alla beslut inom hållbart samhällsbyggande, bidra till ökad och säker cykling, ökad trafiksäkerhet, ökad folkhälsa, minskade välevnadssjukdomar med mera, kort sagt att nå flera av hållbarhetsmålen.

I projektet planerade vi att samverka inom våra nätverk med forskare inom ett brett spektrum av områden, för att stärka både grund- och doktorandutbildningarna med cykelrelaterade kurser, för att på det viset säkra och stärka kompetensen hos olika yrkeskategorier i samhället redan från starten av deras respektive karriärer. Vi såg därför projektet som ett ”nyckelprojekt” som skulle möjliggöra en snabbare utveckling på området.

2.2. Genomförda aktiviteter

Perioden för 2020 års redovisning har varit annorlunda från föregående år, då det sedan i mars inte varit möjligt att genomföra aktiviteter som planerat. Den rådande pandemin har medfört att vi har strukit konferenser, fysiska möten och resor från agendan och ställt om till resfria möten och webinar.

2.2.1. Konferenser, seminarier och andra publika events

Eftersom denna årsredovisning tar vid där föregående avslutades, finns även aktiviteter från slutet av 2019 med här. Den 6 november 2019 besökte infrastrukturminister Tomas Eneroth VTI för att ta del av aktuell forskning på olika områden, där ibland cykling. Cykelcentrums föreståndare Anna Niska presenterade året som gått och vilka utmaningar cykelforskningen står inför, men också vilka möjligheter som finns. Tomas Eneroth var mycket intresserad och engagerad och höll därefter ett kort anförande för hela VTI:s personal där han bland annat betonade forskningens betydelse för att nå målen om ett fossilfritt Sverige.

*Figur 2. Cykelcentrums föreståndare Anna Niska och Infrastrukturminister Tomas Eneroth.
Foto: VTI/Annika Johansson.*

Den 7 januari besökte riksdagens cykelnätverk Cykelcentrum i Linköping. Studiebesöket innehöll presentationer av forskning inom Cykelområdet samt en rundvandring där tekniska resurser och mätutrustningar visades upp.

Liksom föregående år arrangerade Cykelcentrum ett evenemang i samband med Transportforum, dock med ett annorlunda upplägg i år med ”speed-dating”, under rubriken ”Träffpunkt Cykelcentrum”. Vid 14 ståbord fanns politiker, forskare, doktorander och intresseorganisationer representerade och berättade kort om sina hjärtefrågor och diskuterade med intresserade besökare. Evenemanget var både uppskattat och välbesökt.

Redan innan pandemin hade vi inom Cykelcentrum startat upp verksamheten med webinar. Den 21 februari presenterade Torkel Bjørnskau, TØI, forskning kring cyklister interaktion med självkörande bussar. En video från föredraget finns på Cykelcentrums hemsida⁴.

På Cykelns dag den 3 juni arrangerade Cykelcentrum ett webinar som innehöll presentationer inom tre teman; Elsparkcyklar, Vägars och gators utformning (VGU) med koppling till cykling och Drift och

⁴ <http://cykelcentrum.vti.se/forskningsresultat/cykelcentrums-webinar/>

underhåll av cykelvägar. Webinaret var uppskattat och vi mottog många positiva kommentarer efteråt. Alla presentationer går att titta på i efterhand via Cykelcentrums hemsida⁵.

Den 12 oktober genomfördes ett webinar och workshop i samverkan mellan Cykelcentrum och Lunds universitet och behandlade cykellysen och belysning längs cykelvägar. Forskningsledare Katja Kircher, VTI, inledde med en presentation av forskningsresultat från ett projekt där VTI utvecklat metoder för att objektivt beskriva cykellysens egenskaper. Presentationen efterföljdes av en workshop som var kopplad till pågående forskningsstudier i Lund och Linköping om fotgängares och cyklisters upplevelse av gång- och cykelbanor. Forskningen bedrivs som ett tvärvetenskapligt samarbete mellan Lunds universitet, VTI, Lunds kommun och Linköpings kommun.

Samtidigt som pandemin inneburit att det under året erbjudits en mängd webinar med relevans för cykelområdet, har den också medfört svårigheter och ovisshet kring fysiska möten. Bland annat ställdes den nationella cykelkonferensen in, som annars är ett viktigt tillfälle för nationellt kunskapsutbyte. Dessutom har International Cycling Safety Conference 2020, som skulle arrangeras i samverkan mellan Cykelcentrum och Lunds universitet, flyttats fram till hösten 2021⁶. En kortare session om cyklisters singelolyckor kommer dock att hållas på en av de planerade konferensdagarna, den 5 november, i form av ett webinar.

2.2.2. Rådgivning och kunskapsspridning

En av Cykelcentrums viktigaste uppgifter är att samla och sprida forskningsresultat. Det gör vi framförallt via vår hemsida⁷, som varit i drift sedan början av 2018. Hemsidan uppdateras kontinuerligt med relevant information och har sedan en månad tillbaka fått ett nytt utseende då verksamheten utvecklats och det även funnit behov av att tillgänglighetsanpassa sidan.

Förutom beskrivning av centret finns ett nyhetsflöde med cykelrelaterade nyheter, kalendarium som listar kommande evenemang, både centrets egna och andras seminarier, konferenser, workshops med mera. Där presenteras också aktuella publikationer och länkar till databaser där det går att söka vidare efter litteratur. Vi har även inlett en serie forskarpresentationer – Cykelforskare i fokus⁸ – där vi presenterar seniora cykelforskare från hela landet.

Sedan start har vi haft ca 22 780 besökare på hemsidan, se månadsvis statistik för de senaste tre åren i Tabell 1 nedan. Vi konstaterar att antalet besökare ökar stadigt.

⁵ http://cykelcentrum.vti.se/forskningsresultat/cykelcentrums-webinar/cykelns-dag-3-juni2020/?utm_campaign=unspecified&utm_content=unspecified&utm_medium=email&utm_source=apsis-anp-3

⁶ <https://www.icsc-2020.net/app/attendee/default.asp?ProjectId=15799&PageId=92553>

⁷ <http://cykelcentrum.vti.se/>

⁸ <http://cykelcentrum.vti.se/natverk/cykelforskare-i-fokus-2/>

Tabell 1. Besöksstatistik för cykelcentrum.vti.se från start. Källa: Jetpak 2020-10-27

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
2018		289	1185 ⁹	464	558	538	194	580	563	696	765	404
2019	826	479	673	642	794	641	254	657	539	569	578	478
2020	842	841	932	773	1627	938	389	690	972	1407 ¹⁰		

Information om nya publikationer, kunskapshöjande aktiviteter inom cykelområdet och andra relevanta nyheter sprids också via Cykelcentrums nyhetsbrev som skickas ut ungefär en gång i månaden. Nyhetsbrevet skickas till alla som anmält sig som prenumeranter på hemsidan eller i samband med aktiviteter som Cykelcentrum genomfört. I dagsläget når nyhetsbrevet ca 400 prenumeranter. Där ingår 36 medlemmar i vårt nätverk med cykeldoktorander och deras handledare. Prenumeranterna finns dessutom hos konsulter, kommuner, universitet, myndigheter, regioner, försäkringsbolag, intresseföreningar, forskningsinstitut, kollektivtrafikbolag, tillverkare och privatpersoner.

Något som är glädjande är att många också tycks läsa nyhetsbreven. Vi har både hög öppningsfrekvens¹¹ (ca 50 %) och klickfrekvens¹² (ca 30–40 %) vilket visar att det finns intresse för det vi gör. För kontakt med media, allmänhet och övriga intressenter finns dessutom en specifik e-postadress¹³.

För ytterligare kunskapsspridning och bidrag till att forskningsresultat får en större tillämpning medverkar Cykelcentrum vid utbildningar och liknande, men på grund av pandemin har flera aktiviteter tvingats ställa in. VTI-forskare har dessutom deltagit vid Cykelcentrums nätverksträffar med cykeldoktorander och handledare och presenterat sina respektive forskningsområden, något som har varit uppskattat.

Förra året listade vi i årsredovisningen alla cykelrelaterade VTI-publikationer från det gångna året, vilket vi valt att avstå ifrån i år. Dels konstaterar vi att Nationella cykelrådet har i uppdrag att göra en sådan sammanställning för ingående parter, däribland VTI, dels vill vi inte enbart redovisa VTI:s forskningsresultat. För att bättre motsvara vårt uppdrag om en nationell samordning har vi istället initierat ett arbete med VTI:s nationella transportforskningsbibliotek att undersöka möjligheten till en cykelportal där all cykelforskning, nationellt och internationellt, finns samlad.

2.2.3. Strategiska satsningar

Inom Cykelcentrum genomförs strategiska projekt. Det kan vara kunskapssammanställningar, omvärldsanalyser eller mindre forskningsstudier som anses vara av vikt för den fortsatta utvecklingen för ökad och säker cykling, men där en extern finansiering inte tycks vara möjlig för tillfället. Målsättningen är att identifiera forskningsfrågor och samverkansparter inom ett specifikt område med koppling till cykling, för att skapa underlag och intresse för forskning och innovation inom det området.

⁹ Cykelcentrum invigdes 2018-03-19

¹⁰ Per 2020-10-27

¹¹ Öppningsfrekvens = andel som inte enbart har läst förhandsvisningen, utan antingen sparat ner bilder eller dubbelklickat för att öppna nyhetsbrevet. Bra öppningsfrekvens är 20–25 % (enligt Rule.se 2018-08-22).

¹² Klickfrekvens = andel som har klickat på någon eller flera av länkarna i nyhetsbrevet. Medelvärdet för klickfrekvens på europeisk nivå är ca 3,7 % (enligt Get a Newsletter 2017-08-28)

¹³ cykelcentrum@vti.se

Under 2018 initierades tre strategiska projekt inom Cykelcentrum med syfte att sammanställa aktuell kunskap: tekniska resurser för cykelrelaterad forskning, cykelturism och godstransporter med cykel. De tre projekten beskrevs i föregående årsredovisning och finns nu tillgängliga som VTI-publikationer:

- Tekniska resurser för forskning om cykling: en översikt av resurser i Sverige. VTI-notat 19-2019¹⁴.
- En förstudie av godscykeln och dess användningsområde: en historisk hybrid och framtida möjlighet för ett hållbart distributionssystem i våra städer. VTI-rapport 1032¹⁵.
- Cykelturism: en litteratursammanställning och omvärldsanalys. VTI-rapport 1014¹⁶.

Godstransporter med cykel och cykelturism är forskningsområden där vi inom Cykelcentrum ser möjligheter till att den strategiska satsningen ska generera nya projekt med extern finansiering. Inom forskningsområdet godstransporter med cykel har hittills två nya forskningsprojekt beviljats medel, av Nordic innovation och Trafikverket. Inom området cykelturism så har inga nya projekt beviljats finansiering så här långt, även om frågan om cykelturism och fritidscyklning aktualiserats i samhället under den pågående pandemin, där minskat antal utlandssemestrar blivit en av effekterna.

Sedan föregående årsredovisning har ytterligare tre strategiska projekt initierats och en tydligare rutinbeskrivning för projekten har tagits fram. De tre pågående projekten är:

- Cyklingens bidrag till att uppfylla hållbarhetsmålen i Agenda 2030 - Systemtänkande i transportsektorn.
- Cykeldata – En översikt av data tillgänglig för cykelforskning i Sverige.
- Bicycle properties and their effect on traffic safety - A literature review.

Projekten förväntas publiceras sista kvartalet 2020 eller under första halvåret 2021. Därefter kommer nya strategiska projekt att initieras.

2.3. Samverkan med andra aktörer

På olika sätt och i olika sammanhang samverkar Cykelcentrum med andra aktörer för att uppnå målen om ökad och säker cykling. Nedan beskrivs ett axplock av samarbeten som initierats under året.

För att gemensamt bidra till ökad säkerhet för cyklister, har Cykelcentrum och SAFER - Vehicle and traffic safety centre at Chalmers - under året inlett ett samarbete. Syftet är att dela forskningsresultat, kunskap och nätverk centrumbildningarna emellan samt att erbjuda gemensamma aktiviteter. Ett första gemensamt arrangemang är ett webinar den 4 november om interaktion mellan cyklister och motorfordon.

Cykelcentrum samarbetar också med K2, Sveriges nationella centrum för forskning och utbildning om kollektivtrafik. Bland annat medverkar vi i en referensgrupp till ett K2-projekt där ett nytt angreppssätt prövas för att kortfattat och lättillgängligt syntetisera och kommunicera kunskap inom områden med stor relevans för omställningen av transportsystemet.

Under året har Cykelcentrum också gått med som part i projektet SICTA 2.0 finansierat av Vinnova och med Luleå tekniska universitet som koordinator och huvudsaklig forskningsutförare. Ett flertal andra parter är knutna till projektet däribland Trafikverket, Folkhälsomyndigheten, Luleå, Haparanda

¹⁴ https://www.vti.se/sv/Publikationer/Publikation/tekniska-resurser-for-forskning-om-cykling_1377420

¹⁵ https://www.vti.se/sv/Publikationer/Publikation/en-forstudie-av-godscykeln-och-dess-anvandningsomr_1420641

¹⁶ https://www.vti.se/sv/Publikationer/Publikation/cykelturism_1332728

och Falu kommun, Länsförsäkringar, Inceptive, Skolon, Cygni, Trivector, NTF, Generation Pep och Vinter kommunikationsbyrå. Projektets målsättning är att öka andelen aktiva skoltransporter, cykel och gång, bland grundskolebarn i Sverige.

Den 11 december år 2019 anordnade Cykla mer Gävleborg och Gävle kommun (H)julkonsert i Gävle. Cykelcentrums biträdande föreståndare Jones Karlström presenterade Cykelcentrum och aktuell forskning inom cykelområdet.

Cykelcentrums samverkan sträcker sig även utanför Sveriges gränser. Bland annat deltar vi i en referensgrupp för att beskriva forskningsbehovet för cykling i en förstudie till en regional strategisk handlingsplan för cykeltrafik i området Greater Copenhagen. Projektet med förstudien leds av Sekriteriatet för Supercykelstier i Köpenhamn. Det geografiska området som omfattas är regionerna Skåne, Halland, Själland och Köpenhamnsregionen.

Den 20 februari tog VTI och Cykelcentrum emot en stor trafiksäkerhetsdelegation från Nederländerna, ledd av ministern för infrastruktur och vattenhantering. Fokus för besöket var trafiksäkerhet för cykel, elcykel och elsparkcykel. Jonas Jansson, Sonja Forward och Jones Karlström representerade VTI och Cykelcentrum. VTI presenterade statistik från Strada och visade på möjligheterna att arbeta strategiskt med trafiksäkerhetsfrågor utifrån det materialet och annan forskning för säkrare cykling som bedrivits på institutet. Presentationerna följdes av diskussioner om gemensamma utmaningar i de båda länderna. Den nederländska ministern för infrastruktur och vattenhantering, Cora van Nieuwenhuizen, ledde delegationen som bestod av nästan 20 personer, med representanter från bland annat forskningsinstituterna SWOV och CROW, Eindhoven tekniska universitet och flera organisationer inom trafiksäkerhetsområdet.

Figur 3. Nederländska delegationen med ministern för infrastruktur och vattenhantering, Cora van Nieuwenhuizen och Cykelcentrums biträdande föreståndare Jones Karlström samt forskare på VTI, representanter från Trafikkontoret i Stockholms stad och Cykelfrämjandet. Foto: Marcia Moore Wiklund/VTI.

Kontakter med forskningsfinansiärer har varit fortsatt viktigt även det senaste verksamhetsåret, dock har det sedan i mars 2020, av förståeliga skäl, inte varit möjligt med fysiska möte i samma utsträckning som under föregående år.

Den 8 november, 2019, besökte Cykelcentrum FORMAS. Under dagen presenterade föreståndare Anna Niska Cykelcentrum samt möjligheter och utmaningar med cykelforskningen i Sverige.

I slutet av januari anordnade Cykelcentrum en workshop med VTI-forskare och representanter från Trafikverkets FOI-portföljer. Syftet var att diskutera utmaningar på cykelområdet och tänkbara möjligheter för Trafikverket att bidra till att stärka cykelforskningen och säkra kompetensförsörjningen i Sverige. Trafikverket har behov av att kontinuerligt se över forskningsbehovet inom cykling, med bland annat Cykelcentrum och andra aktörer, för att identifiera kunskapsläget och de luckor som finns inom FOI och cykel. Diskussionerna ska förhoppningsvis leda till att hitta ett grundfundament och identifiera kritiska moment som möjliggör att vi får med helheten gällande cykel. Arbetet har fortsatt med en kontinuerlig dialog med Trafikverket under året.

2.4. Ekonomisk uppföljning

I Tabell 2 ges en sammanställning av upparbetningen till och med den sista september 2020. Redovisning är uppdelad enligt de huvudaktiviteter (projekt) som ingår i Cykelcentrums verksamhet, där indelningen återspeglar hur vi uppfattat uppdraget för Cykelcentrum. Upparbetningen är något lägre än förväntad förbrukning i förhållande till tidpunkten på året.

Tabell 2. Kostnadsutfall för Cykelcentrum från 1 januari - 30 september 2020, fördelat på huvudaktiviteter och kostnadsslag.

Huvudaktivitet	Budget 2020 (tkr)	Kostnadsutfall 2020 (tkr), t.o.m. 2020-09-30			
		Personal	Resor	Övrigt	Totalt
Ledning, styrning och administration	850	622	2	0	624
Konferenser och seminarier	550	243	4	7	255
Samverkan och kompetensutveckling	1 500	1 201	4	23	1 228
Utveckling av teknik/mätmetoder	550	231	0	0	231
Rådgivning och kunskapsspridning	750	538	0	16	554
Strategiska satsningar	800	245	1	4	251
Summa (tkr):	5 000	3 081	12	50	3 143